

תקווה ישראלית: אות הוקרה של נשיא המדינה לחינוך לשותפות

מוגש מטעם בית הספר התורני-ניסויי הרטמן לבנים
ומדרשיית הרטמן לבנות

אייר תשע"ה/ אפריל 2015

הקדמה:

כחלק מהתפישה החינוכית של בית הספר התורני-ניסויי הרטמן לבנים ומדרשיית הרטמן לבנות יצרו מורי ותלמידי בית הספר השנה (15-2014) סדרה של יוזמות ומפגשים בנוי-זהות שנשענו על הנחת היסוד כי העולם היהודי מאז ומעולם נבנה תוך שיג-ושיח מתמיד ומעמיק עם העולם הסובב. עולם התרבות והמחשבה היהודי משקף דיאלוג מתמשך וביקורתי עם התרבויות והדתות שסבבו אותו. כיום, כאשר רוחות ההסתגרות והקצנה מנשבות במחנה הדתי, רוחות אשר מבקשות לבדל את העולם היהודי מן העולמות הסובבים אותו – נדרש ביתר שאת לשוב אל דרכו האמיצה של עולם ההגות היהודי, ולהשתית את עולם המחשבה, הלימוד והמעשה היהודיים על בסיס של היזכרות עם העולם שמחוצה לו.

בתי הספר התיכוניים של הרטמן, המהווים חלק מהתשתית החינוכית של מכון שלום הרטמן, דוגלים במצוינות אקדמית, אחריות ומעורבות חברתית, והקנייה של מערכת ערכים יהודית-דמוקרטית.

על בתי הספר:

- בית הספר התיכון התורני-ניסויי הרטמן לבנים, הוקם בשנת 1985, כחלק מתפישת עולמו של הרב פרופסור דוד הרטמן ז"ל ומהווה חלק אינטגרלי מהקמפוס של מכון שלום הרטמן בירושלים. בית הספר זכה להכרה כלל-ארצית כאשר זכה בפרס החינוך הארצי לשנת הלימודים תשס"ט – אחד מאותות הכבוד המכובדים ביותר המוענקים למוסדות לימודיים במדינת ישראל. לצד הפרס היוקרתי הזה זכה בית הספר בציון לשבח מטעם עיריית ירושלים על עבודת ההתנדבות של תלמידיו עם אסירים בשיקום. [/http://boysschool.hartman.org.il](http://boysschool.hartman.org.il)
- מדרשיית הרטמן לבנות, הוקמה בשנת 2007, ומיישמת חזון חינוכי המשלב בין כבוד למסורת, לימודי יהדות אינטנסיביים ומחויבות להלכה, ובין אידאולוגיה פמיניסטית וערכים מודרניים דמוקרטיים. סביבת הלימוד במדרשיה ואווירת המקום מאפשרת לתלמידות לצמוח מבחינה אישית ורוחנית, להתמודד עם אתגרים אינטלקטואליים ולימודיים, לגבש זהות יהודית-פמיניסטית, להתפתח ערכית ומוסרית, לתרום לסביבה ולקהילה ולהגיע להישגים אינטלקטואליים - רוחניים ופיזיים - תוך תחושה של שמחת לימוד, סקרנות, ביטחון עצמי ועידוד התפתחות אישית. תלמידות המדרשייה נהנות מתכניות לימוד עשירות ויצירתיות, הכוללות תכנים מחכמת ישראל וחכמת העולם; מתפילת ציבור נשית משמעותית, המאפשרת מפגש וחוויה; מחינוך ערכי המעודד אחריות קהילתית ומזמן התנסויות במנהיגות ובאקטיביזם חברתי; מהקדשת זמן ויצירת מודעות לבריאות הגוף, לנשיות, לבניית תחושת ביטחון בגוף ובמרחב; <http://midrashiya.hartman.org.il/>

מפגשים בנוי זהות:

1. מפגש יהודי-ערבי:

Music in Common

במשך יומיים רצופים במהלך חודש נובמבר 2014 נפגשו 16 תלמידים יהודים וערבים – 8 מתיכוני הרטמן ו-8 מתיכון Jerusalem School בבית חנינא שבמזרח ירושלים - לסדנת כתיבה, הלחנה והקלטה של שיר שנושא דו-קיום. את החיבור המוסיקאלי יצרה העמותה הבינלאומית Music in Common המאמינה בכוח של המוסיקה לחבר בין בני אדם וליצור את המפגש הראשוני ביניהם באופן שימשיך להתנהל גם בהמשך. מטרת הפרויקט, היא לשים קץ לשנאה בין קבוצות יריבות במקומות שונים בעולם דרך יצירה מוסיקלית משותפת.

יחד, התלמידים חיברו שיר שמספר את תלאותיו של סבא זקן המיואש מהשלום ומחנך את נכדיו כי אין מוצא מהמציאות של חיים על החרב. הדור הצעיר שואל על דרך אלטרנטיבית ומבקש להפוך את היאוש לתקוות שלום. הילדים כתבו את השיר כך שאפשר לקרוא אותו משני צדדי המתרחס וכל אחד ואחד יכול לראות בו את הסבא שלהם.

בתקשורת:

כתבה על הנושא התפרסמה ב Ynet ובה התראיינה תלמידה ממדרשיית הרטמן ותלמידה מבית חנינא ולצד קליפ של השיר המשותף. <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4600899,00.html>

הקליפ המשותף שודר בטלוויזיה, במהדורה הצעירה בערוץ 6 ובערוץ 2 (החל מדקה 5) http://www.mako.co.il/news-channel2/young-edition-q4_2014/Article-63b06fbcff03a41004.htm

בעקבות החשיפה התקשורתית, הוצע לתלמידי תיכוני הרטמן ובית חנינא להציג את עבודתם המשותפת בפתיחת מליאת הסיכום של כנס סובלנות שאורגן על ידי מנח"י, קרן ירושלים ושת"ל, שהתקיים ב- 14 בדצמבר 2014, תחת הכותרת "דיאלוג אחר- נפגשים ומדברים יחד על חינוך בירושלים". בכנס דנו אנשי חינוך פורמליים ובלתי פורמליים על דרכי התמודדות עם גילויי הגזענות אותם הם חווים בקהילות בהם הם עובדים. תלמידת המדרשיה סיפרה שגדלה בירושלים הטעונה מבחינה ביטחונית וכי הוריה חששו לתת לה לנסוע באוטובוסים בשל פחד מטרור. על כן היתה זו עבורה חוויה מטלטלת להכיר ולמצוא שפה משותפת עם תלמידים ערבים שגם להם קשה לחיות בירושלים. היא סיפרה על תחושה של שוויון בשיח ובהיכרות וכי כתיבת השיר היתה תהליך עומק המבוסס על תקווה לצאת ממעגל הדמים ולתת סיכוי לדור הצעיר להוביל דרך אחרת. תלמיד הבית ספר מבית חנינא דיבר גם הוא על התהליך המשמעותי שחווה ועל כך שלמוסיקה יש כוח לקרב רחוקים. הוא הביע תקווה להמשך מפגשים ופעילות משותפת. לאחר דבריהם הוקרן הקליפ המלא. ההדים נמשכו גם אל מחוץ לגבולות הארץ וזכו לחשיפה גם בעיתון יפני מרכזי ה"יומירי שנבון".

2. מפגש יהודי – ערבי:

לימוד כישורי ניהול משא ומתן:

במהלך יומיים רצופים 11-12 במרץ 2015 – נפגשו 22 תלמידי כיתות י"א מתיכונים הרטמן עם כ-25 תלמידים מבית ספר ערבי-ישראלי מכפר קאסם ללמידת אסטרטגיות ניהול משא ומתן בהקשרים אישיים וא-פוליטיים. המפגש הראשון התקיים בכפר קאסם והמפגש השני במכון הרטמן בירושלים. את הסדנא, שהתקיימה באנגלית, יזמו ארגון "מוזאיקה", המרכז הירושלמי ליישוב סכסוכים בהסכמה, במימון השגרירות האמריקאית.

חשוב ומרגש היה לראות את השינוי שחל באווירה בקרב התלמידים במהלך המפגשים--ממתח לשיתוף פעולה. התלמידים, שחולקו לצוותי עבודה משותפים ומעורבים, יצרו שפה משותפת סביב המשחקים, ההפעלות והמטלות שהתמקדו בהבנת המרכזיות של כישורי משא ומתן לחיי התלמידים בשיח המשפחתי (הורה-ילד); הבית ספרי (מורה-תלמידה) והחברתי (בין התלמידים לבין עצמם). העובדה שהשיחה התנהלה באנגלית יצרה "מרחב שלישי" של שיתוף והידברות. בתום הסדנא, הכירו התלמידים באינדיבידואליות של כל תלמיד ובשונות התרבותית הקיימת באמונות ובחוויות.

דבריה של תמר ממך תלמידת כיתה י"א 2 ממדרשיית הרטמן לבנות ממחישים את האווירה ששררה במהלך הפגישות:

"זאת הפעם הראשונה שיצא לי לדבר עם ערבים בגילי כחלק משותפות בפרוייקט, ולא מסיבה פוליטית. כשלא התרכזתי בפעילות עצמה, דיברתי עם החברה הערבייה לקבוצה שלי, עיישה.

זה התחיל בשיחה סתם על היום יום, היכרות וצחקים, ובסוף לקחתי "אומץ" ושאלתי אותה על דעתה הפוליטית. למה אומץ? כי היה לנו קשר התחלתי טוב ופחדתי שזה ייהרס משום שאני ימנית, וניחשתי שדעותיה הפוכות. יש כאלו שיגידו עליי שאני גזענית, למרות שאני לא. כיוון שאני ימנית מאוד, ישר מייחסים אליי גזענות. רציתי פעם ראשונה לשמוע את הצד השני של הסכסוך מפי הצד השני- ולא משמאלנים שנוטים לעצבן אותי, ולהרחיב את השסע הפוליטי והלאומי ביני לבין הערבים.

מהשיחה איתה הבנתי שאני והיא כמעט בדיוק אותו הדבר, רק שאני יודעת שישראל שייכת ליהודים, והיא חושבת שישראל שייכת לערבים. בסופו של דבר צחקנו על השוני בדעות שלנו ועל המצב, והתפללנו שאפשר לחיות ביחד, אך שתינו ידענו שזה לא דבר אפשרי במצב הקיים.

בחיים לא שנאתי ערבים, אבל בו זמנית לא חשבתי שיש להם מקום פה. כרגע, אני חושבת שאפשר לחיות פה יחד בשלום תחת מדינת לאום יהודית- הבעיה היא שסביר להניח שהם לא ירצו, ולאחר המפגש- הבנתי גם למה. שאלתי את עיישה על האפליות כלפיה והיא סיפרה לי על מקרים שידעתי כבר שהם קיימים, אבל מעולם לא לקחתי אותם כבעיה רצינית ופוגענית. אם ישאלו אותי עכשיו על אפליות אלו, התשובה היא חד משמעית- זו בעיה. המיקום שלי על הציר בין ימין לשמאל נשאר כפי שהיה, רק שעכשיו יש לי מודעות כלפי הצד השני. שמחתי מאוד לפגוש את עיישה, ששברה לי את הסטיגמות ופתחה לי את העיניים כדי לראות את המצב משני הצדדים. אפילו היו רגעים שבהם שכחתי שעומדת מולי ערבייה, אלא סתם נערה נחמדה בגילי- שיש לנו דברים משותפים. מבחינתי, תוכן הפרוייקט היה חסר משמעות, והעיקר היה המפגש עם הצד השני- הצד הערבי של הסכסוך."

3. מפגש יהודי - ערבי:

"לא לגזענות - לא לאלימות"

50 בנות כיתה י"ב ממדרשיית הרטמן יזמו סדרת פגישות עם בנות גילן מהכפר עין רפא. במסגרת הפגישות שוחחו הבנות עם מוכתר הכפר, עלא ברהום, והשייח המקומי. בעקבות הפגישות, בנות המדרשיית ובנות עין רפא קידמו פרויקט הקורא לדו-קיום—עיצוב, ייצור, ומכירה של כ-1000 צמידים עליהם נכתב "לא לגזענות לא לאלימות" בעברית ובערבית.

"זו הדרך שלנו להראות שאנחנו בוחרים בשלום, ושדו קיום זו הדרך היחידה לחיים פה, בארץ. ולא רק אני חושבת כך". את הצמיד מוכרות הבנות בחמישה שקלים בדף פייסבוק מיוחד שהן פתחו בנוסף להפצת הצמידים ולמכירתם ברחובות ובדוכן מיוחד בכנס השנתי של מכון הרטמן בירושלים, שנערך אמש ועסק בנושא של לאומנות ולאומיות בישראל .

"המטרה של הצמידים היא לזהות אנשים שפתוחים לדיאלוג ומתנגדים לאלימות וגזענות", סיכמו הבנות, "גם אם מישהו נראה מאיים במבט ראשוני אסור להסיק מסקנות פוגעניות שמעמידות את העתיד שלנו בסכנה קיומית". הבנות מקוות "שבעזרת חשיפה ניתן יהיה להציף את המדינה בצמידים ולמגר את התופעה המגעילה של גזענות כלפי יהודים וערבים כאחד."

רצ"ב עבודה באזרחות "צמידי סובלנות" שנכתב על ידי 3 מהתלמידות המשתתפות.

בתקשורת:

ב-10 במרץ 2015 פורסמה כתבה על היוזמה היחודית ב"ישראל היום":

<http://www.israelhayom.co.il/article/265133>

4. עשייה חברתית:

סיוע למשפחות נזקקות בשועפט ובית חנינא

נציגי התיכון התורני-ניסויי הרטמן בנים שוקדים על טיפוח מערכת יחסים יומיומית ומתמשכת עם מחמוד שחאדה רכז נוער בסיכון מעיריית ירושלים. הקשר הייחודי הזה מביא תלמידים מבית הספר להתגייס ולסייע באופן קבוע בהבאת סלי מזון למשפחות נזקקות בשועפט ובית חנינא.